

РЕШЕНИЕ

№ 663

гр. София, 07.02.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 18 състав, в публично заседание на 15.12.2021 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Златка Илиева

при участието на секретаря Илияна Янева и при участието на прокурора Кирил Димитров, като разгледа дело номер **12449** по описа за **2018** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.203 и сл. от Административно-процесуалния кодекс (АПК) във връзка с чл.284-286 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража.

Образувано е по искова молба на И. Д. М. от [населено място], срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, изтъпяващ към датата на исковата молба наказание лишаване от свобода в Затвора С..

Предявен е иск за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди в размер на 400 000 лв. за периода от 01.02.2015г. до датата на завеждане на исковата молба. Твърди се, че вредите са настъпили от поставянето на ищеца в нечовешки условия в Затвора П., изразяващо се в бездействие на затворническата администрация да му осигури своевременна и адекватна медицинска помощ в периода 01.02.2015г. - 27.07.2015г. Навеждат се доводи, че през това време майката на М. неколккратно е настоявала за извършване на прегледи на сина и, но въпреки уверенията на администрацията, това не било сторено. В резултат на това, онкологичното заболяване на ищеца светкавично рецидивирало и преминало в последен стадий, довело до отстраняване на 27.07.2015г. на голяма част от дебелото черво, заедно с 29 лимфни възли, 9 от които метастазирали - състояние, водещо до ежедневна употреба на памперс, провеждане на химиотерапия. Последната от своя страна била съпроводена с допълнително влошаване на здравословното му състояние, чувство на

безпокойство, безнадеждност, с усещане за хронична умора, болки и драстична загуба на тегло.

Исковата сума се претендира, ведно със законната лихва от датата на завеждане на исковата молба, до окончателното изплащане на обезщетението.

В хода на съдебното производство ищецът, чрез поцесуалния си представител, моли съда да уважи изцяло исковата претенция. Претендира присъждане на разноски по представен списък. Представя писмена защита.

В писмен отговор и пред съда ответната страна излага доводи за неоснователност и недоказаност на претенцията. Твърди, че от исковата молба не се установява неизпълнение на задължение, вменено със закона на ответника, с което да е нарушен чл. 3 от ЗИНЗС, както и настъпилите увреждания на ищеца да са в причинна връзка с противоправно бездействие на администрацията на Затвора [населено място]. Претендира присъждане на юрисконсултско възнаграждение на основание чл. 78, ал. 8 ГПК . Отправя възражение за прекомерност на адвокатското възнаграждение, заплатено от ищеца.

Участващият по делото прокурор от СГП дава заключение, че исковата претенция е неоснователна.

Съдът, след като обсъди доводите на страните и приетите по делото доказателства, приема за установено от фактическа страна следното:

И. Д. М. е на 42 години. Същият изтърпява наказание лишаване от свобода за срок от 30 години.

От постъпилото по делото писмо /л.44/ и справка от Затвора [населено място] /л.149/, се установява, че ищецът е постъпил в Затвора [населено място] на 17.04.2013г., където е пребивавал до 16.10.2015г.

По време на исковия период 01.02.2015г. - 27.07.2015г. М. е прегледан общо пет пъти от лекаря на затвора.

Видно от приложената справка вх.№В 5594/26.08.20г. по описа на Затвора [населено място]/ л.150/, същият е потърсил медицинска помощ на 31.03.15г. и на 28.05.15г.. По време на втория преглед е констатирана анемия и е предписана медикаментозна терапия. Освен това , ищецът е провел консултация с общопрактикуващ лекар на 16.06.2015г. и на 05.07.2015г., като е препоръчано лечение за алергия.

Посоченото по –горе се потвърждава и от представеното извлечение от амбулаторен картон на ищеца/ л.18-л.20/. От последното се установява, че по време на прегледа, извършена в края на март, М. е споделил оплаквания от суха кашлица и загуба на апетит.Изписани са лекарства за кашлица и е взет материал за микробиологично изследване на секрет. Освен описаните по-горе консултации с медицински специалист, М. е прегледан и на 14.05.15г. във връзка с болки в зъбите, но е отказал дентално лечение.

По делото са изслушани показанията на свидетелката П. М. – майка на ищеца.

Същата твърди, че посещавала сина си два пъти месечно, по график. В началото на 2015г. и направило впечатление, че М. е блед, че губи тегло. Настоявала да му носи храна, но той отказвал, тъй като споделил, че не може да се храни толкова много. Свидетелката молела сина си да се прегледа, но нямало резултат. М. твърди още, че неколkokратно е търсела лекаря на затвора, но не успяла да осъществи контакт. След това свидетелката написала писмо, в което съобщила, че в рода има роднини със онкологични заболявания, които имали същите като на ищеца симптоми. Известно време след това, през месец юни, М. бил отведен в болница, направили му изследвания и специалистите констатирани, че същият страда от карцином на дебелото черво, което налага спешна оперативна намеса. Такава била извършена през месец юли 2015г. След това ищецът провел няколко курса на химиотерапия. Налагало се да спазва хранителен режим, но това било трудно в условията на затвора. Станал мълчалив.

Показанията на посочената свидетелка кореспондират с отразеното в медицинската документация/ л.12-л.15/. досежно диагностицираното през месец юни 2015г. тежко заболяване на ищеца. Ето защо, съдът ги цени с доверие, в тази им част. Същите обаче, досежно твърдяните неуспешни опити от страна на свидетелката да инициира в периода м.февруари- м. май 2015г. извършване на лекарски преглед и изследвания на М., се явяват изолирани и неподкрепени от останалите доказателства по делото. В тази връзка, следва да бъде посочено, че свидетелката не твърди синът и да и е споделял, че е търсил медицинска помощ, но такава да му е била отказана. Напротив, както се установи по-горе, същият е посещавал неколkokратно лекар през исковия период, като е споделял оплаквания като кашлица, зъбобол, загуба на апетит. За първи път понижени нива на хемоглобина в кръвта са констатирани в края на м.май. Предвид отсъствието на други анамнестични данни и възрастта на пациента /36 години тогава/, е предприето лечение с медикаменти. Специфичните симптоми за наличието на тежкото заболяване – тежест в корема, запек, редуващ се с разстройство, нередовна дефекация от години, загуба на тегло, фамилна обремененост, са съобщени от пациента едва при извършване на образното изследване и постъпване на оперативно лечение. / вж.л.12-л.15/

За изясняване на делото от фактическа и правна страна, бе допусната комплексна съдебномедицинска експертиза /КСМЕ/.

Видно от заключението на вещите лица, което съдът кредитира с доверие, като компетентно, обосновано и неоспорено от страните, ищецът е диагностициран със заболяване -рак на дебелото черво, посредством фиброколоноскопия. Проведено е оперативно лечение, чрез осъществяване на субтотална колектомия. Заболяването е стадирано като трети / от четири/- T3N2bM0 / T3-туморът се намира в субсероза, не прораста извън дебелото черво; N2b- открити туморни клетки в лимфни възли близо до тумора, в над 4 броя; MO- липсват далечни метастази/. След радикалното оперативно лечение и назначена химиотерапия, този стадий се запазва до април 2018г.

Според вещите лица, заболяването „рак на дебелото черво“ практически няма ранни

симптоми. Често оплакванията се появяват в късен стадий, тогава, когато шансът за дефинитивно лечение е доста нисък. В началото същите са неспецифични - подуване на корема, неразположение, болки, загуба на тегло, лесна умора. Промяна в обичайните навици на изхождане особено при пациенти след 50 годишна възраст, както и наличие на кръв или слуз в изпражненията, винаги трябва да изостри вниманието на пациентите и те да потърсят съвет от специалист. В лабораторните изследвания рядко се отчитат изменения; най-често ниски стойности на хемоглобин. Това налага консултация със специалист и провеждане на допълнителни изследвания за изключване причините за анемия. Туморните маркери не служат рутинно като скрининг и за диагностика на онкологичен процес, но са полезни за предвиждане на рецидив на болестта. В конкретния случай, същите са били в референтни граници. Често пъти те остават ниски при напреднал онкологичен процес.

По делото не се спори, а това се установява и от показанията на св. М. и приложените писмени доказателства /л296-л.298/, че ищецът е фамилно обременен по бащина линия от развитие на рак. При тези обстоятелства, според заключението на КСМЕ, е било наложително, по инициатива на пациента, провеждане на ранна диагностика, дори да няма никакви оплаквания, в случая -още от 25 годишна възраст.

По делото не са налице доказателства ищецът да е провеждал подобен скрининг. Не са ангажирани и такива при постъпването си в затвора през 2013г. същият да е съобщил подобни данни или да е споделял субективни оплаквания в тази насока. От друга страна, съдът съобрази и това, че в България не е въведена национална скринингова програма за диагностика на онкологични заболявания, която да задължава съответното медицинско звено да извършва профилактични прегледи за такива.

При така установената фактическа обстановка, съдът намира от правна страна следното:

Искът за присъждане на обезщетение е предявен от процесуално легитимирано лице, което твърди, че в процесния период е претърпяло неимуществени вреди в резултат на незаконосъобразно бездействие на длъжностни лица от администрацията на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията.

Искът е предявен срещу надлежен ответник по чл.205 АПК вр. с чл.285, ал.1 от ЗИНЗС – Главна дирекция “Изпълнение на наказанията“ – юридическо лице, осъществяващо прякото ръководство и контрол върху дейността на арестите и местата за лишаване от свобода, с териториални служби, каквито са затворите.

Материално-правната уредба на твърдяното право се съдържа в чл.1, ал.1 ЗОДОВ, а след измененията на ЗИНЗС (ДВ бр. 13/2017 г., в сила от 07.02.2017 г.) - в чл.284, ал.1, който предвижда, че държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл.3. Разпоредбата на чл.3 поставя изисквания към условията, при които се поставят осъдените лица и задържаните под стража.

Основателността на предявените искиове предполага установяване наличие на следните материално-правни предпоставки: 1) акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с които се нарушава чл.3 от ЗИНЗС; 2) настъпила неимуществена вреда в правната сфера на ищеца в резултат на нарушението; 3) неимуществената вреда се предполага до доказване на противното по силата на оборимата презумпция, въведена с чл.284, ал.5 от ЗИНЗС.

В чл.3, ал.1 ЗИНЗС се съдържа забрана осъдените и задържаните под стража да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение.

Отговорността на държавата за причинените вреди по чл.284, ал.1 от ЗИНЗС е обективна и освобождава ищеца от тежестта да доказва вина на конкретно длъжностно лице. Обективният неин характер означава още, че държавата отговаря за вредите, причинени от нейните органи или длъжностни лица при изпълнение на административната дейност, които са последица от незаконосъобразните им актове, действия или бездействия, без значение дали са виновно причинени.

Предмет на разглежданата искова претенция е обезщетяване на претърпени от И. М. неимуществени вреди –рецидивирание и преминаване в последен стадий на онкологичното заболяване, довело до отстраняване на голяма част от дебелото черво заедно с 29 лимфни възли, влошаване на здравословното състояние, безпокойство, чувство на безнадеждност, чувство на хронична умора, болки, драстична загуба на тегло, неудобства, стрес, унижение като последица от проявните форми на нарушения на чл.3 от ЗИНЗС вр. с чл.3 КЗПЧОС: унижителни и нечовешки санитарно-битови условия. Лишаването на ищеца от адекватно и ефективно лечение е в нарушение на забраната по чл. 3, ал.1 за нечовешко и унижително отношение и по ал. 2 от ЗИНЗС, приравнено на липса на медицинско обслужване.

В чл.3 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи е прокламирано, че никой не може да бъде подлаган на мъчение, на жестоко, безчовечно или унижаващо отношение. По отношение на лицата, изтърпяващи наказание за извършени углавни престъпления, във вътрешното законодателство на страната това основно право е регламентирано с нормата на чл.3, ал.1 от ЗИНЗС, предвиждаща че осъдените не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко или нечовешко отношение. На това право на лишените от свобода съответства насрещното административно задължение, при изпълнение на наказанията да бъдат осигурени условия, обезпечаващи поддържането на физическото и психическото здраве и зачитане на правата и достойнството им (чл.2, т.3 от ЗИНЗС). „Нечовешкото“ или „унижаващото“ отношение предполага страдание или унижение, достигащи отвъд неизбежния елемент на страдание и унижение, свързан с дадена форма на легитимно третиране или наказание. Мерките за лишаване от свобода, според ЕСПЧ, могат често да съдържат такъв елемент, като държавата трябва да осигури на лишеното от свобода лице условия, които са съвместими с уважението към човешкото достойнство, така че начинът и методът на изпълнение на мярката да не го подлагат на стрес и трудности с интензивност, която надминава неизбежното ниво на страданието, свързано със задържането.

Фактическият състав на отговорността по чл. 284 от ЗИНЗС включва административен акт, действие или бездействие на специализиран орган по изпълнение на наказанията спрямо лишено от свобода или задържано лице във връзка с осъществявана административна дейност, в нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, от което да са възникнали вреди, които са в пряка и непосредствена причинно - следствена връзка. По силата на законната презумпция на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, при доказване на нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, настъпването на неимуществените вреди се предполага до доказване на противното.

В тази връзка следва да се посочи, че в случая макар и да се използва неприцизния израз „адекватно лечение“, претенцията за обезщетения не е във връзка с вреди, настъпили от медицинската дейност на служителите при затвора [населено място]. В исковата молба не се твърди, че ищецът е претърпял болки, страдания в резултат на погрешно лечение, а се сочи, че не са предприети никакви действия за адекватно лечение. Вредите се претендират не като резултат на медицинска дейност, пропуски и грешки, а като следствие от бездействието на ГДИН да изпълни задълженията си в качеството на орган по изпълнение на наказанията да създаде условия за опазване на физическото и психическото здраве на лишения от свобода.

Както бе посочено по-горе, онкологичното заболяване „рак на дебелото черво“ през първите стадии протича безсимптомно. Макар да е имал известни оплаквания / като например затруднена дефекация от години/ ищецът не е споделил такива, нито при постъпване във затвора, нито по време на исковия период. Същият не е заявил и данни за фамилна обремененост. Предвид отсъствието на друга специфична симптоматика, възрастта на М. /36г./, своевременно, в края на м.май 2015г. от страна на затворническата администрация е предприето стандартно лечение на анемия. Отново своевременно, с оглед обективните находки и установения медицински стандарт/ вж. становището на ВЛ Д-р М. в с.з./, след около месец, е направено ново изследване и като е констатирано неповлияване стойностите на хемоглобина в кръвта, пациентът е насочен към допълнителни прегледи, когато е диагностицирано и лекувано злокачественото заболяване.

При тези обстоятелства, съдът намира, че в хода на съдебното дирене не се установи противоправно бездействие от страна на администрацията на ответника. Напротив, след като е констатирано, че условия за лечение на ищеца в СБАЛЛС, не са били налице, ищецът е изпратен незабавно за лечение извън мястото за лишаване от свобода по реда на чл. 135 от ЗИНЗС.

Ето защо, съдът приема, че в тази насока администрацията на ответника не е допуснала нарушение на изискванията на чл.3, ал.2 ЗИНЗС, и на чл.3 от КЗПЧОС.

Отговорността на държавата по чл.1, ал.1 от ЗОДОВ/ чл.284 от ЗИНЗС/ за причинени вреди е обективна. Този характер на отговорността означава, че държавата отговаря за вредите, причинени от нейните органи или длъжностни лица при изпълнение на административната дейност, които вреди са последица от незаконосъобразните им актове, действия или бездействия, без значение дали са причинени виновно от тях. Следователно при всички

положения, за да бъде ангажирана отговорността на държавата, е необходимо да бъде установена и доказана не само незаконосъобразна административна дейност, но и настъпили вреди, като пряк и непосредствен резултат от тази дейност /чл.4 от ЗОДОВ/. Вредата е отрицателната последица, с която се засягат неблагоприятно имуществени права и/или защитени от правото нематериални блага и неимуществени интереси на увреденото лице, като "пряка и непосредствена" е тази вреда, която следва закономерно от твърдяната незаконосъобразна административна дейност, по силата на безусловно необходимата причинно - следствена връзка, която съществува между тях. На обезщетяване подлежат единствено преките вреди - тези, които са типична, нормално настъпваща и необходима последица от вредоносния резултат и които са адекватно следствие от увреждането. Освен преки, вредите следва да бъдат и непосредствени, т. е. да са настъпили по време и място, следващо противоположния резултат.

В хода на съдебното дирене не се установи, че с бездействието си служители на ответника са причинили морални страдания на ищеца. Безспорно, тежкото онкологично заболяване, претърпяната оперативна интервенция, последвалата химиотерапия, промяната в режима на хранене и начин на живот, песимистичните прогнози за развитие на болестта, са все обстоятелства, които предизвикват негативни емоции и създават усещане за дискомфорт, страх и униженост. Това състояние обаче, в конкретния случай не се установи да е резултат от твърдяното незаконосъобразно поведение на ответника, още по-малко да се намира в пряка причинна връзка със същото. В тази връзка, съдът съобрази, че се касае за заболяване, което протича в продължение на години, през първите стадии – безсимптомно. Ето защо, не може да бъде споделена тезата, че същото, само поради бездействието на ответника, се е развило светкавично, до предпоследен стадий, поради което се е наложило отстраняване на значителна част от дебелото черво. Както бе посочено от вещите лица, това заболяване всякога се лекува оперативно и радикално, дори когато става въпрос за палиативна грижа / вж. л.289 и л.304/.

При така установените факти, съдът намира, че съставът на отговорността по чл. 203 и сл. от АПК, вр. чл. 285, ал. 1, второ изречение от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража /ЗИНЗС/ не е изпълнен, поради което предявеният иск за заплащане на обезщетение е изцяло неоснователен и недоказан и като такъв следва да бъде отхвърлен.

На основание чл.286 ал.2 от ЗИНЗС в тежест на ищеца следва да бъдат възложени сторените по делото от съда разноски за съдебномедицинска експертиза.

Искането на ответника за присъждане на разноски за юрисконсултско възнаграждение е неоснователно. Производството по делото е водено по специалния по чл. 284 и сл. от ЗИНЗС ред. В разпоредбата на чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС не е предвидено заплащане на юрисконсултско възнаграждение. Разпоредбите на чл. 286, ал. 2 и ал. 3 от ЗИНЗС, тълкувани в тяхната взаимовръзка, се явяват специални по отношение на общите разпоредби на чл. 78, ал. 8 ГПК, във връзка с чл. 144 АПК и чл. 143 АПК. Липсата на изрична

уредба в ЗИНЗС, която да предвижда отговорност на ищеца за заплащане на юрисконсултско възнаграждение на ответника при пълно или частично отхвърляне на иска/исковете му, означава, че такова не се дължи. В този смисъл е напр. Р..№ 475 от 13.01.2020 г. на ВАС по адм. д. № 3502/2019 г.

Воден от горното Административен съд София – град, I- во отделение, 18 състав,

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ предявения от И. Д. М. с ЕГН [ЕГН], с адрес: обл. Столична, общ. Столична, [населено място],[жк], [улица] - Централен софийски затвор, с адрес за кореспонденция: [населено място], [улица], партер, чрез адвокат М. М. М., член на САК, срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ иск за заплащане на обезщетение за неимуществени вреди в размер на 400 000 лева, ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба -27.11.2018г., до окончателното заплащане на главницата, като неоснователен и недоказан.

ОСЪЖДА И. Д. М. с ЕГН [ЕГН], с посочен адрес, да заплати на Административен съд София-град сторените по делото разноски в размер на 1427,40лв. /хиляда четиристотин двадесет и седем лева и 40 стотинки/.

Решението може да бъде обжалвано пред тричленен състав на Административен съд София - град в 14-дневен срок от съобщаването му на страните.

Решението да се съобщи на страните чрез изпращане на преписи.

СЪДИЯ: